

प्रकरण ७ वे

निष्कर्ष, अनुमान, सूचना.

-: प्रकरण ७ चे निष्कर्ष - अनुमान सूचना :-

निष्कर्ष :-
=====

औसा तालुक्यातील प्रौढ शिक्षण कार्यक्रमाच्या केंद्राचा चिकित्सक अभ्यास " हा शोध प्रबंधाचा विषय आहे या विषयाचा अभ्यासकाने केला यातील प्रकरण ६ चे संकलित माहितीचे विशादीकरण या मधील अनुसूची व मुलाखत प्रश्नावली यांच्या आधारे उत्तरदात्यानी दिलेल्या माहितीच्या आधारे काढलेले निष्कर्ष पुढील प्रमाणे आहेत.

१) सर्व प्रौढ शिक्षणाचे वर्ग ग्रामीण भागातील :-

अभ्यासकाने अभ्यासिलेले ४० केंद्रे ही सर्व १०० % ग्रामीण भागातील आहेत.

२) साक्षरते मध्ये वाढ :-

साक्षरतेची सन १९८८-८९ मधील प्रगतीचा अभ्यास केला असता-

अ) ४ थी पास शोकडा सरासरी ४.५५.

ब) ७ वी पास शोकडा सरासरी ०.११.

क) वरील शैक्षणिक पात्रता प्राप्त न केलेले परंतु प्रौढ शिक्षणाचा अभ्यासक्रम पूर्ण केलेले- शोकडा सरासरी ९५.३४.

पृष्ठ क्रमांक १६०, कोष्टक क्रमांक ६.२४ वरील माहितीनुसार असे दिसून आले की, प्रौढांच्या साक्षरतेत वाढ झालेली आहे.

३) मागास वर्गीयात सुधारणा :-

अ) प्रौढ शिक्षण वर्गात प्रवेश घेतलेल्यामध्ये मागास प्रौढाचे प्रमाण शोकडा सरासरी ३३.३३ आहे.

बिगर मागास प्रौढांचे प्रमाण शोकडा सरासरी ३२.५ आहे.

यांत मागास वर्गीय प्रौढांचे प्रमाण शोकडा ०.८३ ने

बिगर मागास वर्गीया पेशा जास्त आहे.

ब) पृष्ठ क्रमांक:- ८३ कोष्ठक क्र. ६.६ माहितीनुसार असे दिसून आले की, मागास वर्गीयात शैक्षणिक जागृती होत आहे.

क) संघटकांच्या मध्ये मागास वर्गीयाचा सहभाग :-

मागास वर्गीय संघटकांची शोकडा सरासरी ४७.५

बिगर मागास वर्गीय संघटकांची शोकडा सरासरी ४२.५

यात मागासवर्गीय संघटकांचे प्रमाण शो. ५ ने जास्त आहे.

कोष्ठक क्रमांक ६.१७ च्या माहिती नुसार असे दिसून आले

की मागास वर्गीय संघटकांचे प्रमाण शो ५ ने जास्त आहे.

ड) पर्यवेक्षकांच्या मागास बिगर मागास वर्गवारीत असे आढळून

आले की, मागास वर्गीय पर्यवेक्षक शोकडा सरासरी ७०

आहे. बिगर मागास वर्गीय पर्यवेक्षक शोकडा सरासरी ३०

यात मागास वर्गीय पर्यवेक्षकांचे शो. प्रमाण ४० ने जास्त

आहे कोष्ठक क्र. ६.२५ पृष्ठ क. १६५ या नुसार असे दिसून

येते की मागास वर्गीय पर्यवेक्षक यांचा प्रौढ शिक्षण

कार्यक्रमांतील सहभाग शोकडा ४० ने जास्त आहे.

४) प्रौढांना दिले जाणारे साहित्य पुरेसे दिले जाते. :-

संघटक प्रश्नावली प्रश्न क्र. २५, २६, २७,

पृष्ठ क्रमांक १५६ आणि प्रौढाची

अनुसूची कोष्ठक क्र. ६, ९ पृष्ठ क्र. या मध्ये शैक्षणिक साहित्य

उपयोगी वाटते शोकडा सरासरी ७१.६६ कधी कधी

उपयोगी वाटते शोकडा सरासरी १६.६७ ने म्हटले आहे.

शैक्षणिक साहित्य उपयोगी नाही. असे म्हणारे

यांचे प्रमाण शून्य आहे. यावरून असे दिसून येते की,

प्रौढ शिक्षण केंद्रावर दिले जाणारे शैक्षणिक साहित्य

पुरेसे ~~दिले जाते~~ आहे व उपयुक्तही आहे.

५) प्रौढांची उपस्थिती वाढलेली आहे.

कोष्टक क्रमांक ६.२३ पृष्ठ क्र. १५३ प्रौढांची सरासरी उपस्थिती.

इ.स. १९८८-८९ मध्ये सरासरी उपस्थिती ६७.३०.

इ.स. १९८९-९० मध्ये सरासरी उपस्थिती ६८.२६

यावरून १९८९-९० मध्ये प्रौढांची सरासरी उपस्थिती शोकडा ०.९६ ने वाढलेली आहे.

सरासरी उपस्थिती अल्पश्री ०.९६ ने वाढलेली आढळून आलेली आहे.

६) मजुरीला जाणे आवश्यक या कारणामुळे प्रौढांची अनुपस्थिती प्रौढ शिक्षण वर्गाला असते.

प्रौढांची अनुसूची- प्रश्न क्र. ५ वरून पृष्ठ क्र. ९१-

१) घरकाम या कारणामुळे अनुपस्थिती शो. सरासरी ३.३३

२) मजुरी या कारणामुळे अनुपस्थिती शो.स. ६०.८३

३) आर्थिक फायदा नाही या कारणामुळे अनुपस्थिती शोकडा स. ८.३३.

४) वडीलधा-यांची अनुमती नसते.

या कारणामुळे अनुपस्थिती शोकडा सरासरी १.६८

या वरून असे दिसून येते की, मजुरीला जाणे आवश्यक

या कारणामुळे प्रौढांची अनुपस्थिती हे प्रमाण शो.

६०.८३ सर्वात जास्त आहे.

घरकामामुळे अनुपस्थितीचे प्रमाण कमी आहे. यावरून

स्त्रीयांना शिक्षणाचे महत्त्व कळले आहे. व ते घरकामाचे

कारण बाजूला ठेउन प्रौढसाक्षरता वर्गाला हजर राहतात.

मजुरीचे कारणामुळे मात्र शो. ६०.८३ अनुपस्थिती आहे.

असे आढळून आलेले आहे. आर्थिक अस्थिती हालाखिची

असलेमुळे व उपजिवीकेचे प्रमुख साधन मजुरीहेच आहे.

असे दिसून आले.

७) प्रौढांनी शिकविणारे संघटक यांची शैक्षणिक पात्रता पुरेशी आहे.

४ थी पास झोकडा सरासरी	७.५
७ वी पास झोकडा सरासरी	२०.००
८थी ९ वी पास झो. सरासरी	२७.५
१० वी पास झो. सरासरी	१५.००
पदवीपूर्व झोकडा सरासरी	२०.००
पदवीधर झोकडा सरासरी	७.५
पदव्युत्तर झो. सरासरी	२.५

कोष्टक क्र. ६.१९ पृष्ठ क्र. १२९

यावरून असे दिसून येते की, संघटकांची शैक्षणिक पात्रता पुरेशी आहे.

८) प्रौढांचे मूल्यमापन :-

संघटक प्रश्नावली प्रश्न क्र. २९ व ३०-४० पृष्ठ क्र. १५७ केंद्राचे मूल्यमापन .

१) दर तीन महिने	१००%
२) दर सहा महिने	१००%
३) दर आठ महिने	१००%
४) वाचन व लेखन	१००%

आठ महिन्यांनंतर

या वरून असे दिसून येते की प्रौढांचे मूल्यमापन दर तीन महिन्यांनी तोंडी व लेखी वाचन याद्वारे होते.

४० केंद्रावर झोकडा सरासरी १०० टक्के या ठिकाणी प्रौढांचे प्रगती पत्रक दिसून आले नाही.

या वरून प्रौढांचे मूल्यमापन तोंडी व लेखी वाचन याद्वारे होते. प्रौढांचे प्रगती पत्रक ४० केंद्रावर ठेवलेले नाही. असे दिसून आले.

९) प्रौढ शिक्षण केंद्रावरील सांस्कृतिक कार्यक्रमांना आर्थिक तरतूद नाही.

१) स्वातंत्र्यदिन.	६) म. फुले जयंती.
२) प्रजासत्ताक दिन	७) हळदी कुंकू.
३) शिक्षक दिन	८) तिळगुळ समारंभ.
४) टिळक पुण्यतिथी	९) कोजागिरी.
५) महात्मा गांधी जयंती	१०) ईद-ए-मिलाद.

संघटक प्रश्नावली प्रश्न क्र. १६ व १५ अ पृष्ठ क्र. १५० या वरून की सांस्कृतिक कार्यक्रम केंद्रावर घेतले जातात परंतु अशा कार्यक्रमा साठी अनुदान उपलब्ध होत नाही.

१०) निरक्षर स्त्रियांचे प्रमाण जास्त आहे.

अभ्यासकाने अभ्यास केलेल्या भागात कोष्ट क्र. ६, २९ पृष्ठ क्रं. १८३ निरक्षर स्त्रियांचे प्रमाण शो. सरासरी ३८.२४ आहे. साक्षर स्त्रियांचे प्रमाण शोकडा सरासरी १०.५१ आहे. यात निरक्षर स्त्रियांचे प्रमाण शो. २७.७३ ने जास्त आहे.

११) एकही स्त्री पर्यवेक्षक नाही.

पर्यवेक्षक मुलासत प्रश्नावली अ- यांचा अभ्यास केला असता पुरुष पर्यवेक्षक संख्या १० शोकडा प्रमाण १०० स्त्रीपर्यवेक्षक संख्या शून्य, शोकडा प्रमाण शून्य यावरून एकही स्त्री पर्यवेक्षक प्रौढ शिक्षण देखरेख कार्यात नाही.

१२) स्थानिक पातळीवर जनतेच्या या योजनेला प्रतिसाद नाही.

पर्यवेक्षक मुलासत प्रश्नावली प्र. क्र. १५ पृष्ठ क्र. १७४ पृष्ठ १७७ आणि अधिकारी मुलासत प्रश्नावली प्रश्न क्र. ६ या वरून अभ्यासकाला असे दिसून आले की, स्थानिक पातळीवर प्रौढ शिक्षण कार्यक्रम या योजनेला प्रतिसाद नाही.

१३) प्रौढ शिक्षणाचे वर्ग स्वताःच्या जागेत चालविणारे संघटक यांचे प्रमाण जास्त आहे.

- १) समाज मंदीर या जागेत चालणारे वर्ग हो. स. १५.
- २) चांवडी या जागेत चालणारे वर्ग हो. स. ५.
- ३) जि.प. झाळा या जागेत चालणारे वर्ग हो. स. ५.
- ४) भाड्याची जागा या जागेत चालणारे वर्ग हो. स. ५.
- ५) स्वतःची जागा या जागेत चालणारे वर्ग हो. स. ६५.
- ६) मोफत जागा या जागेत चालणारे वर्ग हो. स. ५.

कोष्टक क्र. ६.१५ पृष्ठ क्र. ११५ यांच्या
अभ्यासावरून " स्वताःच्या जागेत प्रौढ शिक्षणाचे
वर्ग चालविले जाणारे - शोकडा प्रमाण ६५ हे
जास्त आहे.

सूचना :-

====

- १) निरधर स्त्रियांचे प्रमाण पाहून स्त्री पर्यवेक्षक, स्त्री प्रकल्प अधिकारी, यांची नेमणूक केली जावी.
- २) संघटकांची शौचालय पात्रता कमीत कमी ७ वी पात. असावी.
- ३) एकाच गावी चार केंद्र आणि चार संघटक या पेक्षा चार केंद्राच्यासाठी एक संघटक कायम स्वरूपात असावा.
- ४) संघटकाना मानधन पुरेसे मिळावे मासिक रु. ५००/- असावे.
- ५) पर्यवेक्षकांच्यासाठी वाहनाची सोय केली जावी.
- ६) पर्यवेक्षकांच्याकडे देखरेखीसाठी केंद्राची संख्या मर्यादित असावी.
- ७) पर्यवेक्षकांच्या प्रवास भत्ता योग्य दिला जावा.
- ८) केंद्र चालविण्याची वेळ बदलून असावी व गावातील झालेले वर्ग प्रौढ शिक्षण वर्गात सर्व सोयी-नियुक्त असे उपलब्ध करून घ्यावेत.
- ९) ब निरधर प्रौढांना रोजगार हमी योजना अथवा अन्य प्रकारची मजुरी देताना तो साधर असावा असा शासनाचा आग्रह- निग्रह असावा.
- १०) प्रौढ शिक्षण वर्गात प्रवेश घेतलेल्या मजुराच्यासाठी मजुरीच्या कामाच्या एकूण तासापैकी "एक तास" केवळ साधरतेसाठी राखून ठेवला जावा. या मोबदल्यात रोजगार कमी न करता अ वाढवून दिला जावा.
- ११) प्रौढांची गुणावैशिष्ट्ये, त्यांच्या गरजा या बाबतचा अभ्यास करूनच वर्ग सुरु करावेत.

- १२) संघटक, पर्यवेक्षक , व लाभार्थी यांच्या गरजेन्नी अनुसरुन शैक्षणिक साधने स्थानिक पातळीवर तयार करण्यास प्रेरणा दिली जावी.
- १३) निरंतर साक्षरता टिकवून घरण्यासाठी प्रेरकांच्या कार्याला गती यावी.
- १४) सुशिक्षित स्त्रियांनी पर्यवेक्षकांचे काम स्विकारावे.
- १५) प्रौढांच्यासाठी प्रगती सुत्रक ठेवावे.
- १६) प्रौढांना त्यांच्या गरजेनुसार व्यवसाय मार्गदर्शन करावे.
- १७) प्रौढांना सरकारी योजनांची फायदा मिळवून घावा.
- १८) प्रौढांना शिक्षणाचे महत्व पटवून घावे.
- १९) जाणीव जागृती व कार्यानुक्त या उद्दिष्टावर भर घावा.